

Östberga

Jämställdhetsanalys
Juni 2017

Godkänt dokument - , Stockholms stadsbyggnadskontor, 2017-05-31, Dnr 2015-08443

2017-06-01

UPPDRAG

Jämställdhetsanalys, Östberga, Juni 2017.

Datum:

2017-06-01

MEDVERKANDE

Beställare:

Stockholms stad

Kontaktperson:

Sara Almén, Projektledare

Konsult:

Tyrens AB

Uppdragsansvarig:

Ylva Preutz Papantoni, Strateg Social
hållbarhet

Handläggare:

Jon Halling, Hållbarhetskonsult
Nina Lindfors, Planarkitekt
Line Rydén, illustratör

Kvalitetsgranskare:

Sarah Isaksson, Hållbarhetskonsult

Foto framsida:

Landskapslaget AB

SAMMANFATTNING

Den här jämställdhetsanalysen är en del av arbetet att ta fram en strukturplan för utvecklingen i Östberga. Analysen utgår från de jämställdhetspolitiska målen och har fokuserat på tre teman: *vardagsliv, trygghet och delaktighet*.

Analysen visar att så som Östberga ser ut och fungerar idag innebär det utmaningar kopplat till jämställdhet. Servicenivån vad gäller vardagliga inköp och resor är bristfällig. Det innebär större utmaningar för kvinnor eftersom de generellt sett tar ett större ansvar för genomförandet av vardagliga sysslor samt oftare reser kollektivt. Det är också vanligare att kvinnor kombinerar vardagsresor, oftare då med kollektiva färdmedel, med genomförandet av vardagliga sysslor.

Flera platser och stråk i Östberga upplevs som otrygga. Gång- och cykelvägar upplevs som otrygga på grund av bristande belysning, skötsel samt att känslan av att vara sedd begränsas på grund av att många fasader är vända bort från stråket. Trafiksepareringen innebär planskilda korsningar, det vill säga gångtunnlar, som också upplevs som otrygga. Flera platser upplevs också som otrygga, inte minst torget i centrum som beskrivs som öde. Kvinnor tar i större omfattning hänsyn till risken att utsättas för sexuellt våld och otrygga miljöer begränsar därför kvinnors möjlighet att ta del av det offentliga i större omfattning än män.

Vilka målpunkter och aktiviteter som finns i ett område signalerar vem man förväntar sig ska ta plats där. I Östberga finns det ett fåtal målpunkter och de som finns attraherar i högre grad pojkar och män, exempelvis en fotbollsplan.

Programförslaget innebär förbättringar av flera av dessa utmaningar. Exempelvis tillkommer förskolor och programförslaget innebär förutsättningar för kommersiell service i den nya bebyggelsen vilket underlättar vardagslivet. Att planerad bebyggelse är vänd mot gaturummet påverkar tryggheten positivt. Förbättrad belysning längs

med stråk och gångtunnlar samt uppgradering av den gröna promenaden samt länken mellan Östberga och Liseberg är också positivt för tryggheten. Att flera förskolor kan få en gårdsmiljö med naturprägel är också positivt eftersom barn tenderar att leka mer jämställt i sådana miljöer.

Verkliggörs utbyggnaden av tunnelbana till Älvsjö med station i Östberga innebär det förbättrade kommunikationer för boende i området.

Emellertid kvarstår utmaningar kopplat till jämställdhet. För att ytterligare stärka jämställdhetsperspektivet rekommenderas att projektet arbetar vidare med jämställdhet i den fortsatta planeringen. Områden som kan hanteras på kort sikt är bland annat trygghet längs med gång- och cykelvägar, trygghet i centrum, kollektivtrafikförsörjning samt hur vardagliga resor kan kombineras med ärenden samt lämning och hämtning på förskola. På längre sikt behöver jämställdhetsperspektivet integreras i arbetet med placering av förskolor och skolan samt hur centrumområdet kan utvecklas. Genomgående behöver jämställdhet integreras i processen genom att genomföra exempelvis workshops, dialoger, gåturer med pojkar/män och flickor/kvinnor för att ta del av deras erfarenheter och önskemål.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	5
2	METODIK.....	5
3	ANALYS - FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR JÄMSTÄLLDHET I ÖSTBERGA.....	6
4	DISKUSSION OCH SLUTSATSER.....	11
5	REKOMMENDATIONER.....	13
	REFERENSER	15

1 INLEDNING

I budgettexten för 2016 och inriktning för 2017–18 framgår det att jämställdhet ska genomsyra stadsplaneringen i Stockholms stad. I och med att det här projektet påbörjades före detta så har jämställdhetsperspektivet inte integrerats i projektet. När frågan om jämställdhet blev aktuell bedömdes det som för sent att integrera jämställdhet i, exempelvis, den områdesanalys som genomförts.

Syftet med den här jämställdhetsanalysen är att på ett övergripande plan reflektera över jämställdhet kopplat till utvecklingen i Östberga samt genomföra en översiktlig bedömning av strukturplanens påverkan på jämställdhet.

2 METODIK

2.1 AVGRÄNSNING

Jämställdhetspolitiken i Sverige utgår från ett övergripande mål, *att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv*. Detta mål är nedbrutet i sex delmål:

1. Jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Målen är relevanta i samhällsplaneringen då uppfyllelse av dem, på olika sätt, påverkas av utformningen av den fysiska miljön. I plan och bygglagens portalparagraf står att bestämmelserna bland annat ska främja jämlika levnadsförhållanden och de jämställdhetspolitiska målen utgör verktyg för detta arbete. Delmålen har olika relevans beroende på var i planeringsprocessen man befinner sig. I ett planeringsperspektiv är mål 1 relevant i tidiga såväl som sena skeden. Mål 2,3 och 4 kan sägas vara mer relevanta i tidiga skeden eftersom dessa är mer

strategiska till sin karaktär. Mål 5 och 6 är mer relevanta i senare skeden då de främst handlar om utformning.

Skedet för en strukturplan ligger mellan tidiga och senare skeden. Därför kan alla jämställdhetspolitiska mål vara relevanta att arbeta med. Den här jämställdhetsanalysen för Östberga strukturplan har avgränsats till följande analysområden, *trygghet, vardagsliv och delaktighet*, vilka bedöms ha bäring på, i synnerhet, mål 1,4,5,6.

I det här skedet gör detaljeringsgraden att det är möjligt att göra en relativt övergripande och strategisk analys. Det innebär exempelvis analys av platser och stråk baserat på dess lokalisering, karaktär och funktion men inte baserat på dess utformning i detalj. Utformningsfrågor är mer relevant att analysera i senare skeden, exempelvis i arbetet med detaljplan eller i projekteringen.

2.2 WORKSHOP

En betydelsefull del i analysarbetet har varit genomförandet av en intern analysworkshop. Fyra konsulter som på olika sätt arbetar med social hållbarhet i samhällsplanering deltog. Syftet med workshopen var att på ett effektivt sätt identifiera och analysera hur de olika alternativen av strukturplanen påverkar valda aspekter av jämställdhet. Workshopen syftade också till att identifiera åtgärdsförslag för att stärka strukturplanen ur ett jämställdhetsperspektiv.

2.3 LITTERATURSTUDIE

Som ett komplement till workshopen genomfördes en litteraturstudie av relevanta underlag:

Områdesanalys Östberga

Områdesanalysen är framtagna som en del av projektet. Den omfattar flera teman, däribland socialt liv som bland annat behandlar trygghet. Jämställdhetsperspektivet har inte varit integrerat i områdesanalysen. Med generell kunskap om kvinnor och mäns erfarenheter av att vistas i offentliga miljöer har områdesanalysen ändå gett en god förståelse för området

förutsättningar, styrkor och utmaningar ur ett jämställdhetsperspektiv.

Kön i trafiken - jämställdhet i kommunal transportplanering

En handbok för jämställdhetsintegrering i kommunal transportplanering, framtagen av SKL (Sveriges kommuner och landsting). Handboken innehåller främst kunskap om jämställdhet kopplat till transportplanering, men ger också vägledning hur man kan tänka kring vardagsliv och trygghet mer generellt.

Handbok för tryggare stadsmiljöer - metoder och verktyg för att arbeta med trygghet i gestaltning och projektering av stadsrum

En handbok med praktisk vägledning för att arbeta trygghetsfrämjande i stadsplanering, framtagen av Huddinge kommun. Handboken har överlag en generell ansats men jämställdhetsperspektivet finns också med. Handboken fokuserar på mer detaljerade skeden som gestaltning och projektering men är ändå användbar i det här skedet.

Trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv - verktyg för samhällsbyggare

En omfattande vägledning i att arbeta med jämställdhet i alla planeringsskeden, framtagen av Alingsås kommun. Vägledningen innehåller en informationsdel om jämställdhet och planering samt exempel på verktyg för att praktiskt arbeta med jämställdhet, däribland checklistor och övningar, i olika skeden av planeringen.

Planeringsunderlag jämställdhet Södermalm och mellersta söderort

Ett planeringsunderlag med fakta och exempel vad gäller jämställdhet inom olika områden, exempelvis idrott, trygghet och trafik. Framtagen av Stockholms stad. Planeringsunderlaget presenterar också verktyg som kan användas för att arbeta med jämställdhet i planeringen.

¹ www.scb.se

² Kön i trafiken – jämställdhet i kommunal transportplanering, SKL

3 ANALYS – FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR JÄMSTÄLLDHET I ÖSTBERGA

Analysen omfattar en nulägesanalys och en analys av strukturplanerna.

3.1 NULÄGESANALYS – ÖSTBERGA IDAG

Nulägesanalysen ger svar på vilka kvaliteterna och utmaningarna är idag. Analysen av strukturalternativen ger svar på vilka kvaliteter och utmaningar som dessa förändringar kan förväntas medföra. Syftet är att analyserna ska komplettera varandra för en mer heltäckande analys. Förslaget på strukturplan presenteras i figur 1.

VARDAGSLIV

Generellt tar kvinnor ett större ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet, exempelvis inköp och vård av barn och anhöriga.¹ Tillgången till servicefunktioner är därför viktigt, inte bara i allmänhet utan även ur ett jämställdhetsperspektiv. Möjligheten att kombinera vardagsresor med ärenden är betydelsefullt för att nå målet.² Dock ser förutsättningarna olika ut mellan könen, även i Stockholm, då kvinnor i större utsträckning reser kollektivt.³

I Östberga finns två förskolor. Dessa är lokaliserade i stadsdelens norra respektive västra del. I centrum är också skolan, F-6, lokaliserad. Det innebär att boende i den södra delen, i synnerhet den sydöstra delen, har mer begränsad tillgänglighet till dessa. Samtliga delområden i programförslaget innehåller förskolor. Fler förskolor innebär troligtvis en bättre tillgänglighet. Detta beror emellertid på vilka lokaliseringar som i slutändan väljs.

Servicenivån inom Östberga är begränsad. Matbutiken i centrum är för nuvarande stängd. Närmaste matbutik finns i gamla Östberga där det också finns bageri och videobutik. På längre avstånd finns större matbutiker. I villaområdet Liseberg, väster om Östberga, finns det en

³ Planeringsunderlag jämställdhet Södermalm och mellersta söderort, Stockholms stad, stadsbyggnadskontoret

vårdcentral och ett apotek. Programförslaget innebär att bottenvåningar i centrala Östberga höjden och mot Östbergavägen utformas med lokaler för bland annat kommersiell service i bottenvåningarna.

Kommunikationerna till och från Östberga är begränsade. Stadsdelen försörjs av två lokalbusslinjer. Dessa innebär ett stort antal stopp varför resor till målpunkter eller omstigning till annan kollektivtrafik tar, relativt andra stadsdelar, lång tid. Busshållplatser är lokaliserade nära förskolor och centrum. Eftersom busslinjerna inte går via gamla Östberga saknas möjlighet att kombinera resa med ärenden till butikerna där. Höjdskillnaderna begränsar tillgängligheten till fots och med cykel. Planerna på utbyggnad av tunnelbana till Älvsjö innehåller två stationer i Östberga. En i centrum och en mellan Östberga och Liseberg. Utbyggnaden av tunnelbanan är inte en del av programförslaget men frågan behandlas ändå här. Föreslagna lokaliseringar bedöms som positiva vad gäller att underlätta vardagslivet. Det innebär förbättrade kommunikationer för boende i Östberga.

TRYGGHET

Områdesanalysen visar att det finns ett flertal utmaningar vad gäller trygghet i Östberga. Dessa kan delas in i stråk och platser. I figur 2 visas dessa.

Vad gäller stråk medför bebyggelsestrukturen med sina öppna och tillgängliga gårdsmiljöer att det skapats ett finmaskigt nät av gångvägar i stadsdelen. Detta medför att gående sprids ut i området och varje enskilt stråk blir mindre befolkat. Att många huskroppar är vända från huvudsakliga gång- och cykelstråk medför att känslan av att vara sedd begränsas. Flera gång- och cykelvägar upplevs också som otrygga på grund av dålig belysning och buskage och annan växtlighet som begränsar sikten. Inte minst gäller detta den gröna promenaden som går rakt genom Östberga i nordsydlig riktning samt gångstråket genom Lisebergsparken. Utöver dessa stråk upplevs Årstafältet och Årsta partihallar utgöra barriärer.

Vad gäller platser inom Östberga upplevs centrumområdet som otryggt. En orsak till detta är att torget är obefolkat och nedsänkt vilket begränsar känslan av att vara sedd. Tunneln som ansluter till torget bidrar också till detta. Gatan genom centrum upplevs också som otrygg, bland annat på grund av bilar som kör i hög hastighet.

I programförslaget placeras i de flesta fall byggnader med långsidan mot gatan. Detta skapar förutsättningar för en ökad känsla av att vara sedd längs med dessa stråk. Östberga centrum och den gröna promenaden genom Östberga ska uppgraderas. Torget ska upprustas med nytt innehåll och tryggheten i gångtunneln förbättras med ny belysning. Belysning förbättras längs med hela stråket som också kan utvecklas med nya målpunkter. Gångstråket genom Lisebergsparken planeras också rustas upp. I slänten planeras en gång- och cykelramp som på enda sidan gränsar mot ett bostadshus och på andra sidan mot en naturterrass och ansluter till en öppen yta i dalgången. I andra änden av centrumstråket planeras torgytor och trappor för att binda samman Östberga med Årstafältet.

DELAKTIGHET

Flera föreslagna förskolor är lokaliserade med direkt anslutning till grönområden. På så sätt är det möjligt att skapa utemiljöer med naturprägel och undvika mer konstgjorda och mer programmerade förskolegårdar.

Områdesanalysen som genomförts har inte utgått från ett jämställdhetsperspektiv. Exempelvis skulle analysen av trygghet vunnit på om den problematiserats utifrån hur kvinnor respektive män upplever området.

Typen av fritidsaktiviteter inom ett område speglar vilka föreställningar som finns kring vem det är som utövar dem och därmed får ta plats. I områdesanalysen beskrivs olika målpunkter. Inom Östberga finns det en parklek och en idrottshall. Mellan Östberga och Liseberg finns det en fotbollsplan med tillhörande löparbanor och basketplan samt ett utegym. En BMX-bana finns också i Lisebergsparken. På Årstafältet finns golfbana och ytor för bland annat rugby och cricket. Med

undantag för parkleken är detta fritidsaktiviteter som i högre grad nyttjas och efterfrågas av pojkar och män (Stockholm). Programförslaget omfattar en idrotts- och simhall i östra delen av Östberga som också innehåller ett gym. Simhall och gym är idrottsaktiviteter som både killar och tjejer efterfrågar och simhall är en av få idrottsanläggningar som i högre grad används av flickor (Stockholm).

Figur 1. Strukturförslag, 2017-06-01.

2017-06-01

Figur 2. Otrygga stråk och platser, Östberga områdesanalys.

4 DISKUSSION OCH SLUTSATSER

VARDAGSLIV

Så som Östberga fungerar idag innebär det utmaningar vad gäller tillgång till viktiga funktioner för ett fungerande vardagsliv. Detta har givetvis betydelse för alla grupper i samhället. Den kunskap som finns om kvinnor och män kopplat till vardagsliv innebär dock att dessa utmaningar i högre grad har betydelse för kvinnor. Det har visat sig att kvinnor i större utsträckning än män tar ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet (SCB 2017, Gil Sola, 2014). Dit hör bland annat lämning och hämtning på förskola och skola, inköp, besök på vårdcentral etcetera. Kunskap om kvinnors och mäns resmönster visar också att kvinnor i en högre utsträckning nyttjar andra färdmedel än bil (SKL 2013; Stockholms stad). Att programförslaget medför fler förskolor bedöms vara positivt ur ett jämställdhetsperspektiv. Fler förskolor innebär fler alternativ vilket kan göra det lättare att kombinera lämning och hämtning med pendling till exempelvis arbete. På så sätt kan programförslaget bidra till en jämnare fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Utfallet beror i slutändan på lokaliseringarna och hur dessa kopplar till olika färdmedel.

Verkliggörs planerna på utbyggd tunnelbana till Älvsjö med stationsuppgångar i Östberga bedöms detta leda till att de boende i Östberga får fler resmöjligheter, vilket kan förenkla vardagslivet. Det uppenbara är en avsevärd förbättring av tillgängligheten till arbetsplatser, utbildning etcetera. Tunnelbanestationen blir en tydlig målpunkt i Östberga. Detta kommer sannolikt också att öka genomströmningen av människor genom centrum vilket skapar bättre underlag för butiker. Att det i programförslaget planeras för kommersiella lokaler i bottenvåningarna längs med centrumstråket medför fördelar ur ett vardagsperspektiv, vilket kan förstärkas i och med tunnelbanan. Kvinnor förhåller sig oftare till risken att utsättas för mäns våld (Alingsås 2010). Kvinnor arbetar också oftare på oregelbundna tider, har mer begränsad tillgång till bil samt kombinerar i större utsträckning vardagsresor för att uträtta ärenden (Gil Sola

2014). Därför är det viktigt att tillkommande daglig service planeras med utgångspunkt att den ska vara enkel att nå gåendes, cyklandes och med kollektivtrafik, vilket programförslaget skapar förutsättningar för.

Den planerade sport- och simhallen bedöms bidra positivt till en smidigare vardag. En god tillgänglighet till rekreationsanläggningar gör att barn och ungdomar på egen hand kan ta sig dit. Dels innebär det en frihet för dem men också att behovet av skjuts minskar och frigör tid.

TRYGGHET

Både kvinnor och män upplever otrygghet när de vistas i det offentliga rummet. Emellertid har det visat sig att kvinnor i en betydligt högre grad upplever otrygghet och påverkas av detta negativt. En viktig skillnad i jämförelse med män är att kvinnor i större utsträckning beaktar risken att utsättas för sexualiserat våld (Alingsås 2010). Upplevd otrygghet begränsar i större utsträckning kvinnors möjlighet att röra sig i det offentliga rummet. Detta kan medföra begränsningar vad gäller val av bostad, val av arbete och arbetstider och att ta del av fritidsintressen, kultur och nöjen.

Ett problem i Östberga idag är att många fasader är vända från gång- och cykelvägar vilket begränsar känslan av att vara sedd. Att den tillkommande bebyggelsen till stor del är vänd ut mot vägen bedöms därför som positivt. Det är dock en begränsad del av denna som är placerad vid de platser och längs med de stråk som idag är utpekade som otrygga, se figur 2. Därför bedöms programförslaget främst bidra till trygga miljöer i och i anslutning till de nybyggda områdena. Emellertid innebär programförslaget att tryggheten i den gröna promenaden genom Östberga, som idag på flera ställen upplevs som otryggt bland annat på grund av bortvända fasader, kan stärkas genom förbättrad belysning.

Huruvida en plats är befolkad eller inte är generellt sett betydelsefullt för den upplevda tryggheten. Så som strukturen ser ut i Östberga idag bidrar de öppna icke programmerade gårdarna att gående sprids ut i området. Det finns en dubbel förlust med rådande gårdsutformning. Utöver vad som berörts finns det studier som visar att öppna inkluderande bidrar till otrygghet medan mer slutna gårdsmiljöer är

trygghetsskapande (Minoura 2016). I och med planerna på att förstärka den gröna promenaden genom Östberga med bättre belysning samt nya målpunkter kan det bli mer attraktivt att välja den vägen. Fler människor i rörelse är positivt för känslan av trygghet.

Programförslaget innebär en omvandling av Lisebergsparken med bland annat en ny gång- och cykelramp upp till Östberga. Denna gränsar till ett bostadshus på ena sidan och en öppen yta på andra sidan samt ansluter till en öppen yta i dalgången. Jämfört med idag innebär det förutsättningar för ökad trygghet i och med att känslan av att vara sedd ökar samt att överblickbarheten och orienterbarheten förbättras. Planerna på utbyggd tunnelbana innehåller ett förslag på en stationsuppgång vid gång- och cykelvägen som knyter samman Östberga och Liseberg. En sådan lokalisering skulle öka genomströmningen av människor och på så sätt ytterligare förbättra förutsättningarna för en tryggare miljö. En stationsuppgång här skulle också ge möjlighet att överbrygga höjdskillnaderna, exempelvis med en hiss.

DELAKTIGHET

I nuläget bedöms målpunkter för fritidsaktiviteter inom och i närheten av Östberga främst vara sådana som i högre omfattning efterfrågas av pojkar och män. Att den föreslagna idrotts- och simhallen innehåller gym och simhall bedöms därför som positivt. Detta eftersom det är en typ av rekreationsanläggningar som både flickor och pojkar efterfrågar. Simhall är en av få fritidsanläggningar som i högre grad används av flickor. Vad gäller kvinnor och män är det främst kvinnor som efterfrågar simhall. Detta bedöms kunna balansera den befintliga tillgången till idrottsanläggningar ur ett jämställdhetsperspektiv.

Att förskolor är lokaliserade med direkt närhet till grönområden bedöms som positivt ur ett jämställdhetsperspektiv, detta eftersom studier har visat att barn i skogsmiljö leker mer jämställt. Det anses bero på att skogen inte är programmerad med könsstereotypa leksaker och redskap varför barnen lättare kan mötas på lika villkor (Rajamäe 2014). Det kan tänkas bidra till att barnen inte i lika stor utsträckning

formas i stereotypa könsroller och därmed på ett friare sätt kan förhålla sig till och ta del av den offentliga miljön.

SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

Den här analysen har fokuserat på vardagslivs- och trygghetsaspekten samt berört delaktighetsaspekten. Så som det ser ut idag finns det många utmaningar i Östberga kopplat till jämställdhet.

Den utveckling av Östberga som programförslaget föreslår innebär förutsättningar att förbättra flera av dessa utmaningar. Vad gäller vardagslivsperspektivet bedöms detta kunna påverkas positivt i och med fler förskolor, bättre kommunikationer samt förutsättningar för ett rikare serviceutbud i centrala Östberga. Trygghetsperspektivet bedöms kunna förstärkas i och med åtgärder i centrumstråket, i den gröna promenaden genom Östberga samt i Lisebergsparken. Placering av byggnader skapar förutsättningar för trygghet i de nya områdena.

Kopplat till de jämställdhetspolitiska målen bedöms strukturplanen medföra följande påverkan:

1. **Jämn fördelning av makt och inflytande**
Svårt att bedöma eftersom områdesanalysen inte utgått från ett jämställdhetsperspektiv.
4. **Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet**
Förbättrade möjligheter till ett smidigare vardagsliv bedöms medföra förutsättningar för en jämnare fördelning för boende i Östberga.
5. **Jämställd hälsa - ett mer balanserat utbud av fritidsaktiviteter**
Bedöms medföra förutsättningar för både pojkar/män och flickor/kvinnor att leva ett aktivt liv.
6. **Mäns våld mot kvinnor ska upphöra**
Utformningen av ny bebyggelse bidrar till trygghet längs dessa stråk. Förbättrad belysning bidrar positivt. Tillkomst av

tunnelbana innebär mer människor i rörelse vilket också bidrar positivt.

Så som strukturplanen ser ut nu bedöms jämställdhetsperspektivet behöva stärkas. I följande avsnitt föreslås kompletteringar i arbetet som bedöms kunna stärka projektet ur ett jämställdhetsperspektiv.

5 REKOMMENDATIONER

Förslag på kompletteringar struktureras dels utifrån de tre jämställdhetsaspekterna, dels utifrån vad bedöms kunna genomföras på kort sikt och lång sikt.

5.1 KOMPLETTERINGAR PÅ KORT SIKT

VARDAGSLIV

Redan nu bör det vara möjligt att se över hur Östberga försörjs med kollektivtrafik. Vilka möjligheter finns det att skapa snabbare bussförbindelser, exempelvis mot Gullmarsplan? Ett särskilt fokus bör vara att ta hänsyn till att kvinnor i högre grad använder lokala färdmedel och genomför komplexa resor, det vill säga utträttar ärenden under resans gång.

TRYGGHET

Vad gäller trygghet bedöms det finnas en del som man kan börja arbeta med redan nu.

Planförslaget innebär förbättrad belysning längs den gröna promenaden samt vid ett antal tunnelpassager. Detta är ett arbete som kan och bör påbörjas redan nu. Detta skulle kunna styra flöden till den gröna promenaden och därmed redan på kort sikt kunna lösa delar av den trygghetsproblematik som finns idag. För att stärka detta ytterligare kan de öppna gårdsmiljöerna göras mer privata och därmed inte uppmuntra till genomfart. Förslag på specifika åtgärder:

- Arbeta med ljussättning längs med stråk för att förbättra överblickbarhet och orienterbarhet
- Arbeta med skötsel längs med stråk för att förbättra överblickbarhet och känsla av omhändertagande av platsen – beskärning av buskage och utformning av byggnader nära stråket (undvika dolda utrymmen)
- Arbeta med ljussättning och skötsel vid gångtunnlar
- Skapa en tydligare distinktion mellan vad som är offentligt och privat

Som utgångspunkt för detta arbete rekommenderas underlag som tagits fram av Alingsås kommun (Alingsås 2010a, Alingsås 2010b).

Figur 3. Exempel på god ljussättning av gångtunnel, www.lightsinalingsas.se, fotograf Robert Persson.

DELAKTIGHET

För att stärka delaktighetsperspektivet rekommenderas att fortsatt arbete innehåller ett jämställdhetsperspektiv. Det skulle kunna ge en djupare förståelse för hur pojkar/män och flickor/kvinnor använder och upplever området idag och hur de vill att det utvecklas. Rekommenderade aktiviteter:

- Fokusgrupp/workshop med pojkar respektive flickor
- Fokusgrupp/workshop med män respektive kvinnor

I delaktighet ingår också möjligheten och viljan att ta plats i det offentliga rummet. I nuläget bedöms tillgången till fritidsaktiviteter övervägande svara mot sådant som pojkar/män i högre utsträckning efterfrågar. Något som redan finns i området och som också efterfrågas av flickor/kvinnor är utegym. Detta ligger dock i Lisebergsparken vid ett stråk som upplevs som otryggt. Trygghetsskapande åtgärder vid utegymmet och längs med stråket skulle göra det mer attraktivt för flickor/kvinnor att ta del av det. Rekommenderad aktivitet:

- Gåturet med kvinnor respektive män och flickor respektive pojkar med temat vad de vill göra i området och hur de upplever området ur trygghetssynpunkt

5.2 KOMPLETTERINGAR PÅ LÄNGRE SIKT

VARDAGSLIV

För föräldrar är det betydelsefullt att det är smidigt att kombinera lämning och hämtning med arbetspendlingen. För att skapa goda förutsättningar för detta rekommenderas att förskolor lokaliseras för att uppnå en spridning inom området. Alternativt att de lokaliseras till stråk där många rör sig. I programförslaget som den ser ut nu är de flesta förskolor lokaliserade i utkanten av Östberga. Om tunnelbanan blir verklighet vore det önskvärt att lokalisera ett par stycken mer centralt, inte minst söder om centrum. Förskolor behöver koppla till olika trafikslag.

TRYGGHET

Analysen visar att den tillkommande bebyggelsen kan bidra till trygga miljöer i och med att huskropparna är vända mot gatan. För att detta ska uppfyllas behöver det bestämmas att fönster och entréer är vända mot gatan. Detta gäller inte minst punkthusen mot Lisebergsparken. Detta framgår inte i förslaget i nuläget men har utgjort ett antagande i analysen.

Nulägesanalysen visade att gatan som går genom centrum upplevs som otrygg, bland annat på grund av trafik i hög hastighet. Vidare upplevs hela centrumområdet som otryggt på grund av planskildheter, otillgänglighet etcetera. En rekommendation är att arbeta vidare med de trygghetsåtgärder som föreslås genomföras på kort sikt, det vill säga stärka centrumstråket och utveckla konceptet till att omfatta en mer omfattande ombildning av centrumområdet. Det skulle kunna innebära ett icke planskilt torg som stärker centrumstråket och att stänga av gatan genom centrum för biltrafik.

DELAKTIGHET

Ett förslag för att uppmuntra fler att ta del av det offentliga, samt att sätta Östberga på kartan, är att skapa ett urbant joggingstråk genom Gamla Östberga, Östberga och Liseberg. Med exempelvis start- och målpunkt vid simhallen kan man välja tre rundor; en runt gamla Östberga, en runt gamla Östberga och centrum samt en runt övre delen av Östberga. Dessa går också att kombinera till en lång runda. Förslagsvis passeras utegymmet. Spåret bör utformas så att det tydligt markeras att det handlar om löpning och belysning och skötsel gör det tryggt att jogga även när det är mörkt. Utformning bör genomföras i samarbete med kvinnor och män s flickor och pojkar.

REFERENSER

Alingsås a (2010). *Trygghet ur jämställdhetsperspektiv – verktyg för samhällsbyggare.*

Alingsås b (2010). *Tryggt och jämställt ljus.*

Gil Sola, A. (2014). *Vägar till jämställdhet inom kommuners transportplanering - från forskningsresultat till praktiska verktyg*

Huddinge kommun. *Handbok för tryggare stadsmiljöer – metoder och verktyg för att arbeta med trygghet i gestaltning och projektering av stadsrum.*

Minoura, E. (2016). *Bostadsgårdens form viktig för tryggheten.*

Rajamäe, K (2014). *Jämställda förskolegårdar – går det att gestalta?*
Examensarbete Landskapsarkitektprogrammet, Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet

SCB. *Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20–64 år.*
Hämtad: 2017 04 19

SKL (2013). *Kön i Trafiken – jämställdhet i kommunal transportplanering.*

Stockholms stad. *Planeringsunderlag jämställdhet Södermalm och mellersta söderort.*